

Kirje

OKM/3/040/2017

31.08.2017

Opetus- ja kulttuuriministeriö
PL 29
00023 VALTIONEUVOSTO

Viite OKM004:00/2017

Asia **Korkeakoulujen lukuvuosimaksujen käyttöönoton seuranta- ja arviointityöryhmä**

Opetus- ja kulttuuriministeriö asetti työryhmän korkeakoulujen lukuvuosimaksujen käyttöönoton seuranta- ja arviointia varten toimikaudeksi 22.3.2017 – 31.12.2020. Työryhmä jätti 31.5.2017 esityksen opetus- ja kulttuuriministeriölle seuranta- ja arviointisuunnitelmaksi.

Opetus- ja kulttuuriministeriö on työryhmän esityksen pohjalta päättänyt, että lukuvuosimaksujen käyttöönoton seuranta- ja arviointi toteutetaan liitteen mukaisesti.

Seuranta- ja arviointisuunnitelman toteuttamisesta vastaa seuranta- ja arviointia varten asetettu työryhmä. Korkeakoulujen tulee varautua keräämään ja toimittamaan tietoja lukuvuosimaksujen käyttöönotosta työryhmälle liitteenä olevan seuranta- ja arviointisuunnitelman mukaisesti. Seuranta- ja arviointityöryhmä raportoi opetus- ja kulttuuriministeriölle toimeksiantonsa mukaisesti.

Ylijohtaja

Tapio Kosunen

Johtaja

Hannu Siren

Liitteet LIITE Korkeakoulujen lukuvuosimaksujen käyttöönoton seurantasuunnitelma

Jakelu Ammattikorkeakoulut
Yliopistot
Lukuvuosimaksujen käyttöönoton seuranta- ja arviointityöryhmän

Tiedoksi Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto ARENE ry
Suomen yliopistot UNIFI ry
Suomen opiskelijakuntien liitto - SAMOK ry
Suomen Ylioppilaskuntien liitto (SYL) ry
Ulkoasiainministeriö
Maahanmuuttovirasto
Opetushallitus
Kansallinen koulutuksen arviointikeskus
KTPO
Kansliapäällikkö Anita Lehikoinen
Daniel Sazonov
Erityisavustaja Heikki Uusitalo

KORKEAKOULUJEN LUKUVUOSIMAKSUIJEN KÄYTTÖÖNOTON SEURANTA- JA ARVIOINTISUUNNITELMA 2017-2020

Yliopistoilla ja ammattikorkeakouluilla on ollut 1.1.2016 alkaen mahdollisuus periä lukuvuosimaksuja Euroopan unionin ja Euroopan talousalueen ulkopuolisilta opiskelijoilta korkeakoulututkintoon johtavassa vieraskielisessä koulutuksessa. Maksujen periminen tulee korkeakouluja velvoittavaksi 1.8.2017 alkaen.

Maksuja ei peritä Euroopan talousalueeseen kuuluvan valtion kansalaiselta, eikä siltä, joka Euroopan unionin ja sen jäsenvaltioiden muun sopimuspuolen kanssa tekemän sopimuksen mukaan rinnastetaan Euroopan unionin kansalaiseen, eikä edellä mainittujen perheenjäseniltä. Maksua ei peritä myöskään siltä, jolla on ulkomaalaislaissa tarkoitettu Euroopan unionin sininen kortti, jatkuva tai pysyvä oleskelulupa tai pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen EY-oleskelulupa, eikä edellä mainittujen perheenjäseneltä. Maksuja ei peritä Euroopan talousalueen ulkopuolelta tulevilta opiskelijoilta, jotka opiskelevat alempaan tai ylempään korkeakoulututkintoon johtavassa suomen- tai ruotsinkielisessä koulutuksessa taikka yliopistojen tieteellisessä tai taiteellisessa jatkokoulutuksessa. Maksua ei peritä myöskään tilauskoulutukseen osallistuvilta opiskelijalta. Lukuvuosimaksujen käyttöönoton yhteydessä on luovuttu erillisestä hakemuksen käsittelymaksusta, jota ei peritä enää otettaessa opiskelijoita 1.8.2017 tai sen jälkeen alkavaan koulutukseen (L 414-415/2016; HE 36/2016 vp).

Lukuvuosimaksun alaraja on vähintään 1 500 euroa lukuvuodessa. Korkeakoulut voivat määritellä lukuvuosimaksujen suuruuden itse siten, että maksut tukevat kansainvälistymiseen liittyviä strategisia tavoitteita. Maksujen suuruus voi vaihdella korkeakoulujen välillä ja korkeakoulujen eri koulutuksissa. Korkeakoulut päättävät itse myös maksun perimiseen liittyvistä järjestelyistä. Korkeakouluilla tulee olla apurahajärjestelmä, jolla tuetaan maksulliseen tutkintokoulutukseen osallistuvien opiskelijoiden opiskelua.

Opetus- ja kulttuuriministeriö asetti maaliskuussa 2017 lukuvuosimaksujen käyttöönoton seuranta- ja arviointia varten työryhmän (OKM/3/040/2017).

Työryhmän tehtävänä on:

- 1) seurata ja arvioida lukuvuosimaksujen käyttöönoton vaikutuksia korkeakoulujen kansainvälistymiseen ja opiskelijavirtoihin,
- 2) kerätä tietoa korkeakoulujen apurahakäytännöistä ja seurata eri apurahakäytäntöjen toimivuutta ja vaikuttavuutta, sekä
- 3) raportoida lukuvuosimaksujen käyttöönotosta sekä apurahakäytännöistä säännöllisesti opetus- ja kulttuuriministeriölle.

Väliraportti lukuvuosimaksujen vaikutuksista käyttöönottovaiheessa tulee laatia 30.9.2018 mennessä. Väliraportissa tulee arvioida myös hakemuksen käsittelymaksun poistamisen vaikutuksia.

Työryhmä voi tarvittaessa tehdä ehdotuksia lukuvuosimaksuihin liittyvän lainsäädännön ja käytännön kehittämiseksi. Työryhmän tulee tehdä opetus- ja kulttuuriministeriölle esitys seuranta- ja arviointisuunnitelmaksi 31.5.2017 mennessä.

Työryhmän tulee seuranta- ja arviointisuunnitelmaa laatiessaan kuulla sidosryhmiä seurannan ja arvioinnin kriteereistä ja toteutuksesta.

Työryhmän tulee lisäksi järjestää säännöllisesti, 1-2 kertaa vuodessa, keskustelutilaisuuksia korkeakouluille ja sidosryhmille. Työryhmä voi tarvittaessa teettää selvityksiä ja arviointeja opetus- ja kulttuuriministeriön kanssa erikseen sovittavalla tavalla.

Työryhmän toimikausi on 22.3.2017-31.12.2020.

SEURANNAN JA ARVIOINNIN TOTEUTUS

Lukuvuosimaksujen käyttöönoton seuranta- ja arviointityöryhmä seuraa ja arvioi koulutuksen maksullisuuden vaikutuksia korkeakoulujen kansainvälistymiskehitykseen, suomalaisen korkeakoulutuksen houkuttelevuuteen, hakija- ja opiskelijamääriin sekä korkeakoulujen koulutustarjontaan. Lisäksi työryhmä arvioi maksujen vaikutuksia korkeakoulujen talouteen. Työryhmä käyttää osittain samoja arviointikohteita kuin lukukasimaksukokeilun seurannassa.

Työryhmä tarkentaa seuranta- ja arviointisuunnitelmaa yhdessä sidosryhmien kanssa ja ehdottaa mahdollisia tarkennuksia seuranta- ja arviointikohteisiin väliraportissaan.

Tiedonkeruu

Seurannassa hyödynnetään olemassa olevia tilastotietoja (mm. Opintopolku.fi -palvelu, opetushallinnon tilastopalvelu Vipunen, opiskelijan lukukausi-ilmoittautumispalvelu OILI, korkeakoulujen valtakunnallisen tietovarannon VIRT-Opintotietopalvelu, Tilastokeskus). Tilastotietojen lisäksi määrällistä ja laadullista tietoa kootaan korkeakouluille, opiskelijoille ja sidosryhmille suunnatuilla kyselyillä ja ryhmän järjestämissä tilaisuuksissa. Esimerkiksi hakua ja valintaa koskevat tiedot joudutaan kysymään osittain suoraan korkeakouluista vuosittain: korkeakoulut raportoivat vuosittain hakijamääristä toukokuun loppuun mennessä, opiskelijaksi valittujen määristä elokuussa sekä paikan vastaanottaneiden ja koulutuksessa aloittaneiden määristä syyskuun loppuun mennessä.

Lisäksi hyödynnetään korkeakoulujen omien verkostojen (mm. UAF, PINNET, UNIFI, Arene) materiaaleja. Työssä hyödynnetään myös kansainvälisten järjestöjen (mm. European Association for International Education, International Association of Universities, European University Association) materiaaleja.

Työryhmä teettää tarpeen mukaan olemassa olevaan aineistoon perustuvia erillisiä selvityksiä ja tutkimuksia eri teemoista ja näkökulmista (esim. TEAS-hankkeena).

Tiedonkeruun täydentämiseksi, käytännön kokemusten kartoittamiseksi sekä hyvien käytänteiden jakamiseksi seuranta- ja arviointityöryhmä järjestää keskustelutilaisuuksia sekä työseminaareja korkeakouluille ja sidosryhmille.

Työryhmä selvittää mahdollisuuksia työryhmän seuranta- ja arviointitoimintaa täydentävän ulkopuolisen arvioinnin toteuttamiseksi.

Seuranta- ja arviointisuunnitelman toteuttamiseen varataan enintään 200 000 euroa erikseen sovittavalla tavalla.

Seuranta- ja arviointikohteet

Seurannan ja arvioinnin kohteet ja niiden aikataulut on määritelty seuraavasti..

1. Korkeakoulun koulutusohjelmat	Tiedonkeruutapa/lähde	Aikataulu
Maksulliset koulutusohjelmat ja osuus kaikista ohjelmista	Korkeakoulut, opintopolku.fi	vuosittain
Maksullisuuden vaikutus ohjelmien määrään ja sisältöihin	Korkeakoulut	vuosittain
Kansainväliset ohjelma-akkreditoinnit	Korkeakoulut	vuosittain
Laatu ja laadunvarmistus	Korkeakoulut, opiskelijat	vuosittain
2. Markkinointi		
Kohdemaat	Korkeakoulut, OPH, Finpro	vuosittain
Kustannukset	Korkeakoulut, OPH, Finpro	vuosittain
Mistä saadaan tietoa korkeakoulujen tarjonnasta	Korkeakoulut, OPH, opiskelijat	vuosittain
3. Tukipalvelut ja integroituminen		
Palveluiden järjestäminen, lisäpalvelut ja kustannukset (esim. kv-palvelut ja hakupalvelut)	Korkeakoulut, SYL, SAMOK	vuosittain
Palveluiden toimivuus	Korkeakoulut, opiskelijat, SYL, SAMOK	vuosittain
Kokemus integroitumisesta, korkeakoulu yhteisöön ja yhteiskuntaan	Korkeakoulut, opiskelijat, alumnit, OPH, SYL, SAMOK, International Student Barometer (ISB)	Vuosittain, paitsi ISB määräajoin

4. Haku ja valinta	Tiedonkeruutapa/lähde	Aikataulu
Hakijat, hakemukset, hakemukset/ohjelma	Opintopolku, korkeakoulut	vuosittain
Kansalaisuus, maa, sukupuoli, maksuvelvollisuus	Opintopolku, korkeakoulut	vuosittain
Valintaperusteet, valintaprosessi	Opintopolku, korkeakoulut	vuosittain
Hyväksytyt, paikan vastaanottaneet, ilmoittautuneet/ohjelma	Opintopolku, korkeakoulut	vuosittain

5. Opiskelu		
Opintojen eteneminen	Tilastokeskus, korkeakoulut	vuosittain
Eteneminen, maksavat vs. ei -maksavat	Tilastokeskus, korkeakoulut	vuosittain
Valmistuneet, maksavat vs. ei -maksavat	Tilastokeskus, korkeakoulut	vuosittain
6. Lukuvuosimaksu		
Maksujen suuruus ohjelmittain	Korkeakoulut	vuosittain
Lukuvuosimaksujen käyttöönoton päätöksentekoprosessi	Korkeakoulut	vuosittain
Maksujen perimiskäytännöt	Korkeakoulut	vuosittain

7. Apurahajärjestelmä	Tiedonkeruutapa/lähde	Aikataulu
Korkeakoulun myöntämien apurahojen suuruus	Korkeakoulut	vuosittain
Muiden tahojen myöntämät apurahat (lähtömaa, kv-organisaatio, muu)	Opiskelijat	vuosittain
Apurahojen rahoitus (lukuvuosimaksutuotto, yksityinen rahoitus, muu)	Korkeakoulut	vuosittain
Lukuvuosimaksujen ja myönnettyjen apurahojen välisen erotuksen tuotto	Korkeakoulut	vuosittain
Apurahojen myöntöperusteet	Korkeakoulut	vuosittain
Maksuvelvollisten määrä, apurahoja saavien määrä, lukuvuosimaksuja maksavien määrä/ohjelma	Korkeakoulut	vuosittain
8. Työllistyminen ja sijoittuminen jatko-opintoihin		
Työelämäyhteydet	Korkeakoulut, opiskelijat, työnantajat	vuosittain
Harjoittelu	Korkeakoulut, opiskelijat, työnantajat	vuosittain, alkaen kevät 2019
Työllistyminen ja sijoittuminen jatko-opintoihin/uusiin opintoihin	Tilastokeskus	Vuosittain, alkaen syyskuu 2019

Seuranta- ja arviointiaikataulu

Työryhmä ehdottaa tarvittaessa tarkennuksia seuranta- ja arviointiaikatauluun väliraportissaan.

Vuosi 2017

- Vuonna 2017 seurannan pääkohteena ovat korkeakoulujen käytännöt ja kokemukset lukuvuosimaksujen käyttöönotossa. Opiskelijavirtoja koskeva tiedonkeruu alkaa.
- Tiedonkeruussa seurattavat kohteet:
  - o Haku ja valinta
  - o Koulutusohjelmat
  - o Lukuvuosimaksut
  - o Apurahat (suuruus, käytännöt)
  - o Prosessit (valintaprosessit, maksujen periminen)
  - o Markkinointi
  - o Tukipalvelut
- Syksyllä 2017 korkeakouluille ja sidosryhmille järjestetään seminaari. Seminaarin tavoitteena on tiedottaa seuranta- ja arviointiryhmän työstä sekä mahdollistaa kokemusten vaihto.

- Työryhmä laatii suunnitelman tilattavista selvityksistä ja tutkimuksista.
- Kysely korkeakouluille 9-11/2017

Vuosi 2018

- Vuonna 2018 seurannan pääkohteena ovat opiskelijoiden kokemukset. Opiskelijavirtojen seuranta jatkuu. Lukuvuosimaksuissa ja koulutustarjonnassa tapahtuvaa kehitystä seurataan. Hakemuksen käsittelymaksun käyttöönoton ja poistamisen vaikutusta selvitetään.
- Tiedonkeruussa seurattavat kohteet:
  - o Haku ja valinta
  - o Lukuvuosimaksut
  - o Apurahat
  - o Opintojen eteneminen (ml työnteko opintojen aikana)
  - o Opiskelijapalaute (integroituminen, palvelut, opetuksen laatu)
- Työryhmä järjestää keväällä 2018 korkeakouluille kokemustenvaihtoklinikan. Kyselyt korkeakouluille ja opiskelijoille 3-5/2018.
- Väliraportti luovutetaan opetus- ja kulttuuriministeriölle 30.9.2018 mennessä
- Työryhmä järjestää syksyllä 2018 erityisesti opiskelijoille ja korkeakouluille suunnatun seminaarin.

Vuosi 2019

- Vuonna 2019 seurannan pääkohteena ovat opiskelijoiden kokemukset. Opiskelijavirtojen seuranta jatkuu. Lukuvuosimaksuissa ja koulutustarjonnassa tapahtuvaa kehitystä seurataan. Aloitetaan tutkinnon suorittaneiden seuranta:
  - o Haku ja valinta
  - o Lukuvuosimaksut
  - o Apurahat
  - o Opintojen eteneminen
  - o Opiskelijapalaute

- HarjoitteluValmistuminen (suhteessa tavoiteaikaan, suhteessa koulutuksen aloittaneisiin)
  - Työllistyminen, opiskelu tutkinnon suorittamisen jälkeen (kuinka moni tutkinnon suorittaneista työllistyy Suomeen tai aloittaa uudet opinnot)
- Kyselyt opiskelijoille 3-5 sekä 9 -10/2019.
  - Työryhmä järjestää 1-2 keskustelutilaisuutta/seminaaria. Teemat ja kohderyhmät tarkennetaan väliraportissa 9/2018.

Vuosi 2020

- Vuonna 2020 seurannan pääkohteena on lukuvuosimaksujen vaikutus korkeakoulujen kansainvälistymiseen ja talouteen. Opiskelijavirtojen tarkastelu ja opiskelijoiden sijoittumisen seuranta valmistumisen jälkeen jatkuu. Lukuvuosimaksuissa ja koulutustarjonnassa tapahtuvaa kehitystä seurataan edelleen:
  - Haku ja valinta
  - Koulutusohjelmat
  - Lukuvuosimaksut
  - Apurahat (suuruus, käytännöt)
  - Prosessit (valintaprosessit, maksujen periminen)
  - Markkinointi
  - Tukipalvelut
  - Opintojen eteneminen (ml työnteko opintojen aikana)
  - Opiskelijapalaute (integroituminen, palvelut, opetuksen laatu)
  - Harjoittelu
  - Valmistuminen (suhteessa tavoiteaikaan, suhteessa koulutuksen aloittaneisiin)
  - Työllistyminen, opiskelu tutkinnon suorittamisen jälkeen (kuinka moni tutkinnon suorittaneista työllistyy Suomeen tai aloittaa uudet opinnot)
- Kysely korkeakouluille 3-5/2020.
- Seuranta- ja arviointiryhmän päätösseminaari 9-11/2020. Seminaarissa esitellään työryhmän luonnos loppuraportiksi. Seminaarin tuloksia hyödynnetään loppuraportissa.
- Loppuraportti mahdollisine suosituksineen luovutetaan opetus- ja kulttuuriministeriölle 31.12.2020 mennessä.

